

Konkurransklagenemnda

Mottaker
Justis- og beredskapsdepartement
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO
Norge

Deres ref.:

Vår ref.: 2020/0859-2

Saksbehandler: Elisabeth Sætre

Dato: 27.04.2021

Høringsvar fra Konkurransklagenemnda - NOU 2020:11 - Den tredje statsmakt - Domstolene i endring

Forslag til endring

Konkurransklagenemnda viser til høringsbrev fra Justis- og beredskapsdepartementet 27. oktober 2020 vedrørende NOU 2020:11 "Den tredje statsmakt – Domstolene i endring. Høringsfristen er 27. april 2021.

I høringsbrevet avsnitt 25.7 redegjør Kommisjonen nærmere for sitt syn om at lagmannsrettene ikke lenger skal fungere som førsteinstans innenfor rettssystemet i noen saker. I avsnitt 25.7.3 beskrives særordningen for vedtak truffet av Konkurransklagenemnda som innebærer at nemndas vedtak bringes direkte inn for Gulating lagmannsrett som tvunget verneting, uten forutgående tingrettsbehandling, jf. konkurranseloven § 39 fjerde ledd.

Selv om ordningen ikke har virket lenge, mener Kommisjonen at også disse sakene bør starte i tingretten, og anbefaler at sakene anlegges for Bergen tingrett som tvunget verneting.

Konkurransklagenemnda ønsker å knytte noen kommentarer til forslaget og betydningen dette kan få for dagens klagesaksbehandling, og særlig betydningen dette kan få for de berørte private parter. Nemnda kan ikke se at dette spørsmålet er utredet nærmere av Kommisjonen.

Bakgrunn for dagens system

Dagens ordning ble innført med virkning fra 1. april 2017, og har virket i en kort periode. Selv om det per i dag kun er bragt inn én sak for Gulating lagmannsrett, har nemnda hatt flere saker til behandling, og opplever selv at ordningen fungerer godt. Både med hensyn til faglig sammensetning i nemnda, saksbehandlingstid, og tillit både fra Konkurransetilsynet og private parter.

Bakgrunnen for innføringen av ordningen er grundig utredet i NOU 2014:11, "Konkurransklagenemnda – Etablering av et uavhengig klageorgan for konkurransesaker". Utvalgets flertall foreslo å endre systemet for klagesaksbehandling til en uavhengig klagenemnd, til forskjell fra tidligere klagebehandling som foregikk i departement for ordinære forvaltningssaker/fusjonssaker, mens sakene om ileggelse av gebyr ble bragt inn for tingretten i første instans. Behovet for ett klageorgan med særskilt kompetanse innenfor konkurranserett og konkurranseøkonomi, var bakgrunnen for opprettelsen.

Postadresse:

Postboks 511 Sentrum
5805 Bergen

Besøksadresse:

Zander Kaaes gate 7
5015 Bergen

Telefon: +47 55 19 30 00 post@knse.no

Konkurranserettssakene skiller seg fra andre saker gjennom både omfang, kompleksitet, gebyrstørrelse og behov for økonomisk kompetanse. Samtidig foreslo utvalget at ved å bringe sakene direkte inn for lagmannsretten, ville man ikke med opprettelsen av nemnda øke antallet rettsinstanser slik at sakene som før raskt kunne få en rettslig avklaring.

Tidligere kunne man bringe fusjonssakene inn for departementet som en ordinær forvaltningsklage, slik at opprettelsen av Konkurransklagenemnda i realiteten medførte en endring for gebyrsakene, ved at man nå får prøvd saken for et domstollignende forvaltningsorgan, og ikke for tingretten som tidligere. Man valgte samtidig å ikke endre antallet instanser som behandler sakene.

Dette ble også fulgt opp av departementet i Prop. 37 L (2015-2016), side 6.

"For å redusere samlet saksbehandlingstid i konkurransesaker, foreslås videre at nemndsvedtakene skal kunne bringes direkte inn for Gulating lagmannsrett, og at klagebehandling er en forutsetning for dette. Dette vil føre til en kostnadseffektiv saksbehandling i konkurransesaker sett under ett og er undergitt en grundig behandling."

Ved omleggingen erstatter dermed Konkurransklagenemnda tingretten for gebyrsakene. Gebyrvedtakene fra Konkurransetilsynet har aldri var ikke gjenstand for en klagesaksbehandling i forvaltningen for deretter å kunne bli brakt inn for tingrett, lagmannsrett og Høyesterett. Forslaget innfører dermed, dersom det blir vedtatt, noe helt nytt i konkurranseretten.

Konkurransklagenemndas innspill til endringsforslaget

Det overordnede hensynet som begrunner Kommisjonens forslag om endring fra Gulating til Bergen tingrett om at lagmannsretten skal ha en "overprøvingsfunksjon", er etter Konkurransklagenemndas syn også tilstede under dagens ordning med Konkurransklagenemnda. Det er etter nemndas vurdering ikke nødvendig å endre dagens ordning for å sikre at lagmannsretten har en overprøvingsfunksjon. Nemnda fungerer i dag som et domstollignende organ, og lagmannsretten er ikke behandling i "første instans" slik NOU 2020:11 kan gi inntrykk av.

Håndhevingen av konkurransereglene utføres først og fremst av nasjonale konkurransemyndigheter, Europakommisjonen og EFTAs overvåkningsorgan (ESA). I tillegg kan konkurransereglene håndheves privat. Privat håndheving forutsetter ofte at det foreligger en rettskraftig avgjørelse fra konkurransemyndighetene, og består ikke kun i erstatningsrettslige krav, men også andre typer krav som skal sikre effektiv konkurranse. De private parter er ofte skadelidende, og har et behov for en rask saksbehandling for at den skadegjørende adferden skal opphøre, og/eller for at de skal få utbetalt erstatning.

Hvis den skisserte ordningen blir innført, vil dette medføre en helt ny prosessordning på konkurranserettens område. Man vil med dette innføre én ny instans, og dette vil igjen få en rekke faktiske konsekvenser når det gjelder kostnader, tid og ressursbruk for alle de involverte parter. For de private parter som får gebyrvedtak mot seg kan det være både store omdømme/renommé kostnader i tillegg til faktiske kostnader. Det er derfor behov for rask avklaring. For aktører som er skadelidende som følge av bruddet på adferdsreglene er det et særlig behov for å få stoppet og eventuelt sanksjonert adferden så raskt som mulig. Dette omfatter også skadelidende forbrukere. Rask behandling kan være avgjørende for effektiviteten i håndhevingen. Konkurranselovgivningen, herunder prosessordningen er blant annet ment å beskytte alle de private partene, men særlig de private partene som er skadelidende som følge av den konkurranseskadelige adferden i markedet. Konkurransklagenemnda kan ikke se at Kommisjonen har utredet disse konsekvensene av forslaget eller foretatt en avveining av de hensyn som gjør seg gjeldende.

I tillegg til avveiingen av de faktiske konsekvensene, må man vurdere de rettslige rammene for en slik omlegging ut fra kravene oppstilt i EØS-retten. En slik "reform", med en helt ny håndhevingsløsning for Norge, det vil si ved å legge til en ny instans, vil innebære en betydelig omlegging sammenlignet med dagens system. I tillegg endres prosessordningen også i forhold til hvordan det var før opprettelsen av Konkurranseskjagenemnda. Det er uklart for nemnda hvordan dette stiller seg i forhold til grunnleggende prinsipper i EØS-avtalen, og hvilket handlingsrom man finner her. Dersom et slikt endringsforslag skal følges opp, bør det foretas en grundig vurdering ikke bare av de faktiske konsekvensene, men også av kravene etter EØS-retten, særlig de krav til nasjonal rett som effektivitetsprinsippet stiller. Betydningen for de private parter som blir skadelidende må også vurderes for å sikre en effektiv håndheving i samsvar med EØS-rettens krav.

Konkurranseskjagenemnda kan ikke se at utredningen behandler de ulike hensynene som oppstår eller de rettslige rammene for opprettelsen av en slik "fjerde instans" som nå foreslås.

Med hilsen

Karin Fløistad

Konkurranseskjagenemndas leder

Dokumentet er godkjent elektronisk

Mottaker

Justis- og beredskapsdepartement

Postadresse

Postboks 8005 Dep

*Poststed*0030 OSLO
Norge*Kontakt/e-post*

postmottak@jd.dep.no